

برداشت

درسی برای فردای مرگ صدام

- امیر مقامی** ■

هنوز نمی توان یقین داشت که آسوده شده‌ایم؛ اما به هر حال عراقی‌ها پیش از آغاز سال نوی میلادی روز مهمی را شاهد بودند نخستین روزی که پس از هفتاد سال، دیگر نبودن خشنودند؛ برخی نیز شادمان از وعده سنت الهی و مجازات جنایتکاران در همین دنیا؛ آن‌هم جنایتکارانی که به هنگام جنایت، خود، قربانیان و شاهدان همه می‌پندارند که «او مصون است»؛ برخی گمان می‌کنند او مصون است؛ چون اشتباه نمی‌کند و برخی گمان می‌کنند مصون است چون هرگز فرشته عدالت را به ایشان دسترسی نخواهد بود. دقیقاً مثل روزهای که میلوسویچ با پینوشه مردند. اما این یکی با بقیه فرق داشت! تفاوتش این بود که به نام عدالت مرده، نه به مرگ طبیعی!

از پاییز ۸۷، صدام در آن گودال و خانه حقیر دستگیر شد تا امروز که دیگر نیست، حوادث زیادی روی داده‌است: تدوین اساسنامه دادگاه ویژه ترکیبی (داخلی - بین‌المللی)، شروع محاکمات با اتهام «دجیل»، صدور کیفرخواست دادست و درخواست حکم اعدام، رفتارهای متفاوت در قاضی که اولی با احترام می‌گفت: «آقای صدام حسین‌الطفا بنشینید» (جلسه ۱۹اکتبر ۲۰۰۵) و دیگری اما با عبصیانیت می‌خواست تجقیرش کند که «تو اکنون یک منتهی؛ نه یک رئیس جمهور!» (۲۲می ۲۰۰۶)، نهایتاً صدور حکم اعدام برای قضیه دجیل، پذیرفتن «با افتخار» (۱) صدور دستور حمله شیمیایی به ایران در جریان محاکمه دوم، تأیید حکم اعدام و سرانجام اعدام، اما در این میان، کسی قربانیان ایرانی و کویتی را ندید. حتی کسی حقیقتاً قربانیان عراقی جابه‌جایی‌های او را هم ندید!

ما در ایران انتظار داشتیم علاوه بر پیگیری مسولیت دولت عراق در جنگ، مسوولیت شخصی صدام بخاطر جنایاتش در حق ملت ایران نیز به طور جدی توسط دستگاه دیپلماسی و قضایی ایران پیگیری شود؛ حتی برای اصل خاطر تاریخ یک ملت. حتی ممکن بود بر مبنای اصل صلاحیت جهانی (ماده ۸، ق.م.ا) و با راه خاطر جنایاتی که در معاهدات بین‌المللی جرم شناخته شده‌اند محاکمه کنیم؛ اما اکثر آن جرم‌ها در حقوق داخلی بی‌مجازات گذاشته بودیم. به فرض آن که صدام را هم خودمان دستگیر می‌کردیم؛ برای حمایت از منافع ملی می‌توانستیم او را محاکمه کنیم باز هم برای دلخوشی تاریخ اما باید انتظار می‌کشیدیم تا نیروهای متعلق آن راود دستی به ما مسترد نمایند.(ماده ۵، ق.م.ا) ما عضو کنوانسیون مبارزه با نسل‌کشی هستیم، اما هنوز این «جنایت جنایت» را در داخل بی‌مجازات می‌شناسیم! اما هیچ جنایت جنگی خاصی را در حقوق داخلی جرم شناخته‌ایم؛ مگر با مهادن عناوین کلی؛ این قواعد مسوولیت سران و مقامات سیاسی در حقوق ما با استانداردهای عرفی بین‌المللی یکسان نیست. (ماده ۵۷، ق.م.ا) ما بنا بند «داده ۱۵ اساسنامه دادگاه ویژه عراق مقایسه کنید که مطابق آن در مواردی که یک زیردست (مرئوس - مامور) مرتکب یکی از جرائم شده

است و مقام مافوق از آن آگاه بوده است که مرتکب جرم شده یا خواهد شد ولی قصور کرده و اقدامات لازم و منطقی برای پیشگیری از چنین اقداماتی انجام نداده است یا موضوع را برای تحقیق و تعقیب به مقامات صالح گزارش نکرده باشد؛ در این حالت مسوولیت کیفری برای مرتکب هم در نظر گرفته می‌شود. از اینها بگذریم!

ما حتی برای صدور بیانیه یا درخواست رسمی از شورای امنیت (طبق بند یک ماده ۳۵ منشور ملل متحد) برای برقراری یک دادگاه بین‌المللی ویژه مانند رواندا و یوگسلاوی سابق کمترین زحمتی به خود ندادیم؛ اگرچه بیانیه یا درخواست ما یقیناً باز هم فقط برای دلخوشی تاریخ و اسناد سیاسی و سابقه حقوقی به کار می‌آمد و هرگز چنان دادگاهی تشکیل نمی‌شد. پرفسور شابات (استاد حقوق بین‌الملل کیفری و حقوق بشر در کانادا) درباره تشکیل چنین دادگاهی می‌گفت: «درباره صدام بهتر بود از طریق شورای امنیت مثل یوگسلاوی سابق و رواندا یک دادگاه اختصاصی تشکیل شود. علیرغم اینکه نظر بوش پدر و تاجر مدع در سال ۱۹۹۱ چنین بوده؛ اما اینکه دیگر چنین علاقه‌ای (در میان مقامات آمریکا و انگلیس، دو عضو دائم شورای امنیت و از نیروهای ائتلاف در جنگ عراق) وجود ندارد؛» می‌بینید؟ شاید می‌شد کاری کرد؛ اما هیچ تلاشی برای ثبت مسوولیت شخصی صدام در تاریخ انجام ندادیم! هیچ و از تاریخ خواهند نوشت؛ آمریکایی‌ها صدام را سرنگون، محاکمه و اعدام کردند؛ خدمت کمی به بشریت نیست! معروف است که در تاریخ، حادلق مردم عادی زیاد از «چگونه‌اش» نرسند!

امروز صدام نیست؛ و ما به چشم خود دیدیم که چگونه «ورق برگشت!» و صدام حسین از یک گودال بیرون کشیده شد؛ اما به چشم خود دیدیم که دیگر هیچ کسی پس از جنایتش مصونیت ندارد و نباید داشته باشد؛ حتی شما «صدام» عزیز!

امروز که صدام نیست، روز خوبی است اگر به فکر پیشگیری نسبت به صدام‌های آینده باشیم؛ اگر به نام انسانیت و عدالت، به مجازات جنایتکاران پیش از وقوع جنایت بپردازیم.
به گمانم حقوق داخلی ما از این جهت نقصان فراوانی دارد. نیاز داریم جنایات بین‌المللی را در حقوق داخلی وارد کنیم تا عدالت را از نزدیک ببینیم. به فرض که ورق خیلی بیشتر برمی‌گشت! و صدام در ایران دستگیر و محاکمه می‌شد. این روز یافتن عناوین مجرمانه طبق منطق حقوق داخلی بسیار مشکل می‌نمود و دست آخر شاید صرفاً یک حکم انتظامی درباره‌اش صادر می‌تواند؛ پیش از صدور حکم حقوقی. هنوز حقوق داخلی ایران با عناوین تجاوز، جنایات ضد انسانیت (علیه بشریت)، نسل‌کشی و جنایات جنگی بیگانه است؛ درحالی‌که با این همه رنجی که بر ما رفته‌است، طبق حقوق بین‌الملل ما می‌توانیم مدعی اسناددوستی و عدالت و در جایگاه «دادستان جهان» باشیم. لازم نیست حتماً منتظر جنایت هوانگلی توسط یک «صدام» در خاک خود باشیم؛ اما حتی امروز که صدام نیست لازم است این جنایات را جرم و قابل مجازات بدانیم. این، درس فردای مرگ صدام است!

یکی از اخبار مهمی که طی سه چهارسال گذشته برانپوه

اخبار مربوط به ایران افزوده، ورود آژانس انرژی اتمی به حوزه فعالیت سیاسی ایران است، هر چند طی این مدت تحت هر عنوانی سخن گفتن از - آژانس انرژی اتمی- در روزنامه‌ها کمتر مورد توجه نویسندگان قرار می‌گرفت اما صدر اخبار عموم روزنامه‌ها و همچنین تلویزیون و رادیو به نوعی به آژانس انرژی اتمی ربط پیدا می‌کرد. در نوشته حاضر بنادرم بدون ورود به مساله هسته‌ای و نحوه برخورد و عملکرد ایران و آژانس با یکدیگر به ساختار سازمانی و تشکیلاتی این نهاد مهم و سابقه تاریخی آن بپردازم تا شناخت نسبی از این مجموعه داشته باشیم.

۱- با انفجار اتمی در هیرو شیما و ناگازاکی که به ظاهر منتهی به قبول شکست از ناحیه ژاپن از آمریکا و پایان جنگ جهانی دوم گردید، اتم که قبل از آن در زمینه‌های پزشکی - کشاورزی و رشته‌های دیگر کاربرد علمی داشت، به عنوان اسلحه‌های مخرّب جزو ادوات جنگی قرار گرفت. بعد از آمریکا به فاصله کمی، شوروی خود را مسلح به سلاح اتمی نمود حال اینکه اسناد باقیمانده از دوره هینتری نشان داد که آلمان هم فاصله کمی تا نخستین انفجار اتمی داشت و اگر آلمان‌ها زودتر به این سلاح دسترسی پیدا می‌کردند طبیعی بودکه چهره جهان به گونه‌ای دیگر رقم می‌خورد و حاصل طبیعی جنگ دوم چیز دیگری بود، علاوه بر شوروی و آمریکا سایر کشورها نیز درصددان برمی‌آمدند که خود را با سلاح اتمی رزین کنند، لذا بعد از جایگزینی سازمان ملل متحد به جای جامعه ملل، آمریکا به منظور جلوگیری از هسته‌ای شدن جهان و اینکه انحصار آن فقط در دست قدرت‌های به اصطلاح برتر باشد درصددیجادسازمی‌برآمد که هدف آن-اتحافه کاربرد صلح اتمی هسته‌ای و منع کاربرد نظامی آن - بود به همین اعتبار، ژنرال آیزنهاور که از فرماندهی نیروهای متفقین در اروپا به کالیفرنیا آمریکا راه یافته بود در نشست مجمع عمومی سازمان ملل به سال ۱۹۵۳- پیشنهاد تشکیل - آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را داد و اظهار امیدواری کرد که با ایجاد این سازمان، جامعه جهانی قادر، به کنترل و توسعه استفاده از - انرژی اتمی - باشد و بشر از خوف انفجار اتمی رهایی یابد. به همین اعتبار در ۲۹ جولای سال ۱۹۵۷ -آژانس بین‌المللی انرژی اتمی- سازمانی مستقل با هدف مورد نظر آیزنهاور رئیس جمهور وقت آمریکا بنی- اتحافه و کاربرد صلح اتمی انرژی هسته‌ای و منع کاربرد نظامی آن تشکیل شد.

ساختار سازمانی آژانس و روسای آن

زیرمجموعه‌های سازمان ملل را تعداد زیادی، سازمان مستقل در زمینه‌های مختلف تشکیل می‌دهند و - سازمان انرژی اتمی - یکی از سازمان‌های تخصصی زیرمجموعه سازمان ملل می‌باشد که در واقع به نوعی مستقل از سازمان ملل کار می‌کند.اما موظف است که گزارش‌های خود را علاوه بر مجمع عمومی - متشکل از کلیه اعضا به شورای امنیت سازمان ملل که بازاری تصمیم‌گیری نهایی سازمان ملل است تقدیم کند. از سال ۱۹۵۷ که - سازمان انرژی اتمی - به عنوان سازمانی مستقل زیرنظر سازمان ملل تشکیل شده است تاکنون افراد زیر ریاست این سازمان را برعهده گرفته‌اند.

- استرلینگ کول**

وی نخستین رئیس سازمان انرژی اتمی است که ریاست این سازمان را از سال ۱۹۵۷ تا ۱۹۶۱ برعهده داشت در زمان وی اساسنامه اصلی و بدنه اصلی آن متشکل از سه مجموعه - شورای حکام- نشست عمومی سازمان که به کنفرانس سازمان نیز معروف است به همراه دبیر کل سازمان شکل گرفت و ایجاد سازمانی و حقوقی شد مجموعه مستقل از سازمان ملل، اما وابسته به آن تشکیل شد و دبایر و سازمان‌های مربوط به این نهاد نوپا کم‌به‌وجود آمد.

- سیگوارد اکلانده**

دومین رئیس سازمان به مدت ۲۰ سال از ۱۹۶۱ تا ۱۹۸۱ مسوولیت ریاست این سازمان را برعهده گرفت و طی این مدت طولانی نهاد آژانس توانست در اوج جنگ سرد زیرساخت‌های بین‌المللی خود را تشکیل دهد. هر چند ساختار اولیه سازمان در دوره ریاست نخستین رئیس آن یعنی - استرلینگ کول - ریخته شد اما در دوره ۲۰ ساله خود آژانس سیگوارد اکلانده، انسجام فعلی را پیدا کرد. هر چند عمده هدف آژانس طی این مدت همکاری‌های علمی - فنی مبتنی بر فناوری هسته‌ای با جوامع دنیا بود و ظاهراً برای رسیدن به این اهداف، شورای حکام که یکی از دو نهاد واقعی سیاستگذار آژانس می‌باشد شروع به تکمیل کارهای تشکیلاتی خود نمود،

در این دوره سازمان انرژی اتمی اعضای خود را به ۳۵ عضو رسانید و شیوه تشکیل و تدویم سازمان را از طریق آنگونه تعریف نمود، ۱۳ عضو سازمان از شورای اتمی فعال که در حال کناره‌گیری یا خروج از سازمان می‌باشند انتخاب می‌شوند، سازمان ۱۵ عضو تصمیم‌گیر دارد، ۲ عضو مابقی تصمیم‌گیر را نشست عمومی آژانس بعد از عضوگیری ۱۳ نفره خود تعیین می‌کند. بایددر نظر داشت که آژانس انرژی اتمی، از سه مجموعه اصلی، یکی شورای حکام، دومی کنفرانس عمومی سازمان و سپس آخرین مجموعه تشکیل دهنده سازمان، سازمانی کلکی آن تشکیل شده است.

- هانس بلیکس**

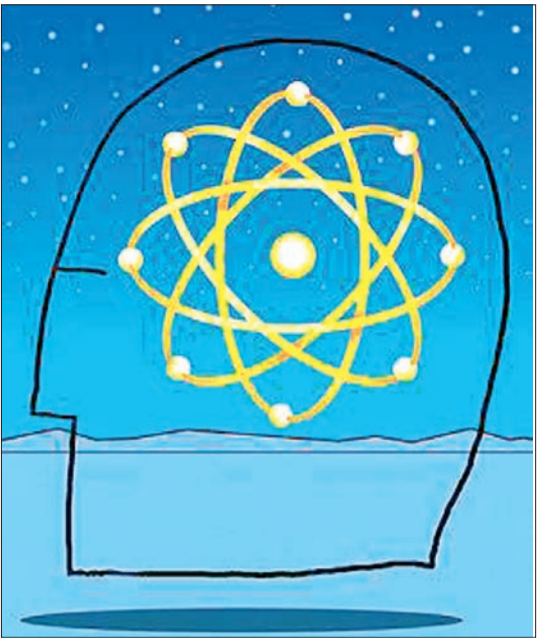
حادلق از نظر ایرانیان نخستین رئیس سازمان انرژی اتمی که وارد افکار عمومی شد هانس بلیکس بود وی از ۱۹۸۱ تا ۱۹۹۷ ریاست این سازمان را برعهده داشت جنگ ایران و عراق و اتهام دولت بعثی عراق مبنی برداشتن سلاح کشتار جمعی، دایره فعالیت سازمان انرژی اتمی خصوصاً رئیس آن هانس بلیکس، اهمیت سازمان را در بخش مهم امنیت هسته‌ای بر ملا نمود، هر چند حادثه بروز تنش‌معات اتمی در دوره میخائیل گورباچف و در اوج شعار اصلاح‌طلبی او به وقوع پیوست و جهان را که تا این تاریخ تنها به انفجار اتمی که فزاد آن در هیروشیما و ناگازاکی چهره نموده بود به بخش پذیرفته‌شده اتمی یعنی -انرژی اتمی - که ظاهر صلح آمیز، این، تهدید کننده هستی در کره زمین می‌باشد معطوف نمود.

- محمد البرادعی**

دکتر محمد البرادعی حقوقدانی مصری است در چهل و نهمین نشست عمومی آژانس به ریاست این سازمان برگزیده شده، نخستین مسلمانی که ریاست سازمان را برعهده گرفت. آغاز ریاست محمد البرادعی ۱۹۹۷ میلادی می‌باشد و این ریاست با همه اختلاف بعضی از اعضا تا سال ۲۰۰۹ ادامه خواهد یافت، زمانه‌ای که دکتر محمد البرادعی ریاست سازمان را برعهده گرفت

ساختار آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

- نعمت احمدی** *

- طرح: Images

عضو هند و پاکستان که عضو سازمان بودند به بمب اتمی مسلح شدند و اسرائیل، کشوری که به‌حق، موردبضی مسلمانان است و در مکانی تأسیس شده که بزرگترین دهک جنی تاریخ به مسلمانان جهان می‌باشد و اولین قبیله‌گاه مسلمین را غصب نموده به بمب اتم مسلح است کشوری که هیچ‌یک از قطعه‌نامه‌های سازمان ملل را قبول ندارد و جای تعجب است سازمان ملل چگونه عضو خاطی خود را که به دستورات این سازمان عمل نمی‌کند را کماکان در جمع اعضای خود پذیرفته‌است، کمترین مجازات این عضو باید تعلیق یا خروج عضو از مجموعه باشد. شاید گفته شود که اسرائیل عضو سازمان انرژی اتمی نیست باید گفت اسرائیل که عضو سازمان ملل متحد می‌باشد و سازمان انرژی اتمی عضو خودمختار از مجموعه اعضای سازمان ملل است و زمانی که یک عضو به همه قطعه‌نامه‌های سازمان ملل علیه خود اهدایت می‌دهد حضور او در این مجموعه اهانت به سایر اعضا می‌باشد که هر قطعه‌نامه یا علیه خود را قبول دارند.

- اعضای فعلی آژانس انرژی اتمی**

گفتیم که آژانس انرژی اتمی در مجموع ۳۵ عضو دارد که طریقه انتخاب این اعضا به شرح زیر می‌باشد، هر ساله ۱۳ عضو از مجموع ۳۵ عضو سازمان به ترتیب ورود از جمع اعضای سازمان خارج می‌شوند، این ۱۳ عضو را اعضای در حال خروج معرفی می‌کنند و چون شورای حاکم ملل ۱۵ عضو داشته باشد، ۲ عضو دیگر در - نشست عمومی آژانس - انتخاب می‌شوند، علاوه بر ۱۵ عضو تصمیم‌گیرنده که اعضای شورای حکام را تشکیل می‌دهند، ۲۰ عضو دیگر هم که به انضمام ۱۵ عضو کنفرانس عمومی یا نشست نهایی سازمان را تشکیل می‌دهند، مجموعه آژانس بین‌المللی سازمان انرژی اتمی را تشکیل می‌دهند باین دید که هر کدام از اعضای شورای حکام در تصمیم‌گیری از یک حق رای برخوردار می‌باشند.

وظایف شورای حکام

شورای حکام ارائه دهنده سیاست‌های کلی آژانس می‌باشد که مهم‌ترین آنها عبارت است از:
الف- تنظیم راهکارهای عمومی در ارتباط با فعالیت‌ها و بودجه آژانس به جهت تأمین راهبردی برنامه نشست آژانس.

ب- تأمین و تشریح و طراحی و در نهایت انتشار برنامه‌ها و اسناددارد کلی آژانس در ارتباط با وظایف سازمانی و سرنوشت کلی جامعه جهانی.
ج- انتخاب گزینه‌های منطبق با شرایط روز آژانس مورد معرفی دبیر کل سازمان که در نهایت این گزینه و انتخاب اعضای آژانس توسط کنفرانس عمومی آژانس برسد.

د- اعضای فعلی آژانس که در

شورای حکام حد فاصل سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۷ عضو آژانس می‌باشند عبارتند

از:
اژ- اترزنتین - آذربایجان - استرالیا - اتریش - روسیه سفید (بلوروسیه) - بولیوی - برزیل - کانادا - کلمبیا- کراسای - کوبا- چین- شیلی- قبرس- مصر- اتیوپی- فلاند - فرانسه - آلمان - یونان - هند - اندونزی - ژاپن - لیبی - آفریقای جنوبی - سوئد - سوریه - تایلند- انگلستان و آمریکا، از این ۳۵

عضو لغضو آن دائمی می‌باشند یعنی همان ۵ عضو شورای امنیت (آمریکا - انگلستان - فرانسه - روسیه و چین)نگاهی به ترکیب اعضای شورای حکام و دولت‌هایی که به

ظاهر دوست و هوادار ایران می‌باشند ما را به اهمیت راهبردی در نحوه چینیش دوستان در شرایط حساس و پیچ‌وخم‌های بین‌المللی رهنمون می‌سازد. آژانس انرژی اتمی دارای ۶ دایره مختلف می‌باشد که در مجموع آژانس را تشکیل می‌دهند این ۶ دایره عبارت‌اند از:
۱- انرژی هسته‌ای
۲- امنیت هسته‌ای
۳- علوم هسته‌ای
۴- محافظت
۵- همکاری فنی
۶- مدیریت انرژی هسته‌ای، این ۶ مجموعه در نهایت کلیت سازمان انرژی هسته‌ای را تشکیل می‌دهند.

ساختار سازمانی آژانس انرژی اتمی و نحوه عضویت در آن

سازمان انرژی اتمی که در مرکز اخبار جهانی قرار گرفته‌و یادو عضو یامدان خود یعنی کره شمالی و ایران در چالش است و نسبت به عضو غیرعضو خود یعنی هند - پاکستان و اسرائیل که جزو کشورهای اتمی محسوب‌اند به لحاظ ساختار عضویت خود در چالشی جهانی گرفتار است، عضویت در سازمان راحت است، هرآن که در هیروشیما و ناگازاکی چهره نموده بود به بخش پذیرفته‌شده اتمی یعنی -انرژی اتمی - که ظاهر صلح آمیز، این، تهدید کننده هستی در کره زمین می‌باشد معطوف نمود.

- محمد البرادعی**

دکتر محمد البرادعی حقوقدانی مصری است در چهل و نهمین نشست عمومی آژانس به ریاست این سازمان برگزیده شده، نخستین مسلمانی که ریاست سازمان را برعهده گرفت. آغاز ریاست محمد البرادعی ۱۹۹۷ میلادی می‌باشد و این ریاست با همه اختلاف بعضی از اعضا تا سال ۲۰۰۹ ادامه خواهد یافت، زمانه‌ای که دکتر محمد البرادعی ریاست سازمان را برعهده گرفت

می‌باشد به قرظینه یا محاصره دریایی، هوایی و زمینی مربوط

است و سرانجام ماده ۴۳ فصل هفتم منشور ملل که همه این اقدامات را به صورت قهری پیش‌بینی کرده است.
حسب مواد بادهام، تصویب قطعه‌نامه علیه‌عضوی از اعضا نیاز اولیه مراجعه به شورای امنیت سازمان ملل دارد و انطباق عملکرد عضو به اصطلاح خاطی با دیگر مواد منشور ملل، نیازی به تصمیم شورای امنیت ندارد بلکه این آژانس انرژی اتمی است که مابلیت عملکرد دولت به اصطلاح خاطی را با دیگر مواد منشور ملل اعلام می‌دارد تا شورای امنیت حسب مواد اعلامی با دولت به‌ظاهر خاطی عمل کند این است که فرصت ۳۰ روزه مندرج در قطعه‌نامه ۱۳۷۷ شورای امنیت سازمان ملل در واقع بردن شرایط ایران از ماده ۴۱ ماده ۳۳۴۴ بدون نیاز به تصمیم شورای امنیت می‌باشد و همین رویه نسبت به سرنوشت نهایی پرونده هسته‌ای ایران دورنمای تریک و خطرناکی رایش روی می‌گستراند.

سازمان انرژی اتمی هم‌اکنون یک مقر مرکزی در - وین - پایتخت اتریش دارد که مرکز اصلی سازمان است علاوه بر آن دو دفتر حفاظتی یکی در قاره آمریکا و دیگری در قاره اروپا در مرکز دفتر حفاظتی در شهر تورنتو کانادا است و مرکز آسیایی در توکیو پایتخت ژاپن، علاوه بر مرکز اصلی و دو دفتر حفاظتی، این سازمان دو دفتر ارتباطی یکی در قاره آمریکا واقع در نیویورک مرکز سازمان ملل و دیگری در ژنو در کشور سوئیس دارد که به همراه چند آژمایشگاه اتمی در شهر وین - مرکز اصلی آژانس - دیگری در -موکو- کشور یاپن‌شاهی واقع در فرانسه و دیگری در شهر- نریتسه - ایتالیا می‌باشد.

سازمان انرژی اتمی که می‌باید و می‌توانست ناظر بی طرفی در جهان باشد تا با داشتن ۱۴۳ عضو و فعالیت در این زمینه که سایر اعضای سازمان ملل را به عضویت در آورد، پروژه گرفتار ۵ عضو دائمی شورای امنیت خصوصاً آمریکا شده است تا جایی که در زمینه پرونده هسته‌ای ایران به جای اینکه ۳۵ عضو شورای حکام یا ۱۴۳ عضو سازمان راجع به پرونده هسته‌ای ایران تصمیم‌گیری کنند، سرانجام پرونده را به شورای امنیت فرستاد که سرنوشت یکی از اعضای خود را تصمیم عضویت سازمان ملل بسپارد اعضای که در این ۳ ساله ثابت کرده‌اند به عملکرد ایران نگاهی خصمانه دارند، دو عضو اروپایی - فرانسه و انگلیس به همراه آلمان - معاهده جدیدی در ارتباط با یکی از اعضای آژانس در پیش گرفتند و جای مذاکره کل سازمان متساقه، ترجیح دادند که این سه عضو تحت سیطره آمریکا با ایران مذاکره کنند و دو عضو روسیه و چین نیم نگاهی به دیگر اعضا و کوشش‌های با ایران داشتند که سرانجام به ناز و عشوهای سر در دامن دو عضو هم‌پیمان آمریکا سپردند تا با تحقیر ملت ایران راه بن بست هفتم منشور سازمان ملل از ماده ۴۱ شروع و سرانجام راه بر ملاحظه مواد ۴۲ و ۴۳ پیش‌روی ایران بگذارند. عضویت در سازمان انرژی اتمی آسان می‌است، اما مجموعه آژانس با طی راهی کامل اعضای خود را حفظ می‌کند. در مورد ایران که چنین نبوده است.

حقوقدان

جهان ♦ ۱۱

دیدگاه

منافع مشترک ایران و آمریکا در خاورمیانه

- رضا اصلان** *

ترجمه: کاوه شجاعی

ماه گذشته اعضای بلندپایه گروه مطالعه عراق (ISG) با اعلام اینکه موفقیت در عراق تنها در صورت همکاری همسایگان بخصوص ایران و سوریه امکان‌پذیر است، کاخ سفید را به موضع‌گیری واداشتند. مخالفان گروه تحقیق عراق می‌گفتند اگر چه ممکن است بتوان سوریه را متقاعد کرد که در روند آرام‌سازی عراق به آمریکا بپیوندد، اما تهران به چه دلیلی باید به واشنگتن کمک کند؟ سناتور جو لیرمن از ایالت کانکتیکت پس از انتشار گزارش گروه مطالعه اعلام کرد: منافع ایران و آمریکا در عراق کاملاً در تضاد با یکدیگر قرار دارند.

باید به او پاسخ داد: نه کاملاً.

این درست است که منافع منطقه‌ای ایران و آمریکا به خصوص در ماجرای جنگ قدرت در لبنان یا دور باطل خشونت میان اسرائیلی‌ها و فلسطینیان عمیقاً در تضاد با یکدیگر قرار دارد و بدون شک شیعیان گروه مقتدا صدر و ارتش مهدی او در عراق به ایران نزدیک‌اند. اما ایران و آمریکا دستکم در سه مورد نگرانی‌های مشترکی دارند.

اول: هیچ‌کدام از دو کشور نمی‌خواهند عراق به پناهگاه امن القاعده و دیگر گروه‌های جهادی تبدیل شود. ایران شاید بیشتر از هر کشور دیگری در منطقه، تهدید مجاهدان ضدشیعی و ضد ایدئولوژی ایرانی را درک کرده است. در واقع ایرانیان سال‌ها قبل از اینکه آمریکایی‌ها با اسم اسامه بن لادن آشنا شوند با نیروهای جهادی، بخصوص القاعده، مقابله می‌کردند.

دوم: ایران و آمریکا شدیداً با تجزیه عراق به سه استان شیعه، سنی و کردنشین مخالفند. عده‌ای از سیاستمداران واشنگتن معتقدند تجزیه عراق به نفع ایرانی‌هاست چون به آنها در میان اکثریت شیعه عراق پایگاهی مطمئن اعطا می‌کند. ممکن است این تحلیل کمی درست باشد، اما نباید فراموش کرد که تجزیه باعث استقلال کردستان عراق هم می‌شود. ایران هیچ‌گاه چنین چیزی را نمی‌خواهد.

بالاخره از عجباب‌روزگار اینکه تهران و واشنگتن در میل شان برای خروج هر چه سریع‌تر سربازان آمریکایی از عراق با هم متحداند. ایران نمی‌تواند حضور طولانی مدت نیروهای آمریکایی در مرزهایش را تحمل کند و تا آن موقع آمریکا باید انتظار داشته باشد که تک‌تک طرح‌هایش برای عراق با مشکل روبرو شود. ایران به شدت در عراق موثر است، هم می‌تواند به ثبات کمک کند و هم می‌تواند کاری کند که آمریکایی‌ها با بحران‌هایی بزرگ روبرو شوند که تاکنون شاهد آن نبوده‌اند. اگر چه یک عراق بحران زده به سود ایران نیست، چون در صورت وخامت اوضاع آمریکایی‌ها می‌توانند به سادگی مسائل شان را جمع کنند و به خانه برگردند، اما همسایگان عراق مجبوراند سال‌ها و حتی دهه‌ها با بحران دست و پنجه نرم کنند.

تاکنون نزدیک به ۷۶ میلیون عراقی از کشور بلازده خود گریخته‌اند. اکثر مهاجران به سوریه و اردن می‌روند و تاکنون تنها ۵۰هزار عراقی وارد خاک ایران شده‌اند. اما برخلاف آنهاپی که روانه سوریه و اردن می‌شوند، پناهندگانی که ایران را بر می‌گزینند سنی‌های طبقه متوسط هستند. بیشتر شیعیان تهی دست است و به عنوان مقصد برمی‌گزینند. اقتصاد نه چندان قدرتمند ایران در صورت آغاز یک جنگ داخلی تمام مجار در کشور همسایه توانایی جذب و تحمل صدها هزار پناهنده عراقی را نخواهد داشت.

عده‌ای معتقدند رهبران ایران برای آغاز همکاری در عراق امتیازات بزرگی طلب می‌کنند. این اشتباه است. تهران اول از همه یک چیز خواهد خواست و آن انعطاف‌پذیری آمریکا در برابر آرزوهای اتمی ایران است. اگر به این نکته توجه کنیم که کاخ سفید حال حاضر برای متوقف کردن برنامه اتمی صلح آمیز ایران کار زیادی نمی‌تواند انجام دهد، اعطای چنین امتیازی آنچنان خیرت آور به نظر نخواهد رسید. هنوز برای پایان بخشیدن به بن بست اتمی گزینه‌های دیگری پیش‌روی او در طرف غرب دارد، مانند پیشنهاد مشوق‌های اقتصادی و تضمین‌های امنیتی؛ اما بدون شک تمامی اینها نیازمند آغاز دیپلماسی و دیالوگ است.

جورج بوش رئیس جمهوری آمریکا بارها اعلام کرده‌دها در صورت تغییر رفتار ایران با آنها گفت‌وگو می‌کند. این نوع سخن گفتن ریاکارانه و خام به نظر می‌رسد. مذاکره با ایالات متحده آمریکا پادشاه رفتار خوب نیست. دیالوگ - همان طور که جیمز بیکر رئیس گروه مطالعه عراق در سنا اعلام کرد - وسیله‌ای برای تغییر رفتار طرفین است.

ایالات متحده وانمود می‌کند که با رژیم‌های سرسخت، دیکتاتورها یا گروه‌های تروریستی مذاکره نمی‌کند، اما در همین موارد هم رفتاری دوگانه در پیش گرفته است.

این همان سقوط ایدئولوژیکی است که باعث حمله غیرضروری ایالات متحده به خاک عراق شد. کاخ سفید باید بازی را همین‌جا تمام کند.

هرضا اصلان استاد دانشگاه، نویسنده و روزنامه‌نگار ایرانی-آمریکایی است. کتاب **آخر او No god but God** (لا اله الا الله) توسط انتشارات معتبر رندم هاوز نیویورک در سال ۲۰۰۵ منتشر شد. اصلان در این کتاب ضمن بحث درباره تاریخ، روند تکامل و آینده اسلام، از اصلاح‌گرایی در دین حمایت می‌کند.

او که فارغ التحصیل دانشگاه هاروارد در رشته الهیات است، در سال ۱۹۷۲ در ایران به دنیا آمده و در حال حاضر در ایالات متحده زندگی می‌کند.

جدول شماره ۲۷۹

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵
۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹	۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹	۱۲۰
۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹	۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵
۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹	۱۵۰

حل جدول شماره ۲۷۹

مجموعی

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵
۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹	۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱					